

pa im je na taj način u stvari dao i više od iznosa koji s toga naslova od njega potražuju.

Sud također ne smatra osnovanim zahtjev za plaćanje mjesečne razlike supruzi, jer je tačno da umanjeni dohodak odgovara umanjenom broju osoba kojima služi za uzdržavanje, a nije dokazano da je pokojnik imao trajnih i stabilnih izvora novčanih prihoda iz drugih djelatnosti izvan radnog odnosa kao ni visine takvih prihoda.

Z.R.

B) Odluke stranih sudova i arbitraža

KUĆA LORDOVA (House of Lords)

Obavijest od 26.VII 1966.

Obavijest

Sudski precedent

Lord Gardiner, L.C, dao je slijedeću izjavu u svoje ime i u ime lordova sudaca ("Lords of Appeal in Ordinary"):

Njihova lordstva smatraju upotrebu precedenata neophodnim temeljem na kojemu se određuje što je pravo i njegova primjena na pojedinačne slučajeve. Ta upotreba pruža barem neki stupanj sigurnosti na koji se pojedinci mogu pouzdati u vođenju svojih poslova kao i temelj za pravilan razvoj pravnih pravila.

Njihova lordstva ipak priznaju da suviše strogo pridržavanje precedenata može dovesti do nepravde u pojedinom slučaju, a isto tako može neumjesno ograničiti ispravan razvoj prava. Oni stoga namjeravaju modificirati svoju sadašnju praksu i, tretirajući ranije odluke ove Kuće redovno kao obvezatne, odstupati od koje prethodne odluke kad se čini da je pravo to učiniti.

U vezi s time će držati na umu opasnost da se naknadno ne poremeti temelj na kojem su ugovori, imovinske namjene i fiskalni aranžmani bili učinjeni, kao i posebnu potrebu sigurnosti u pogledu kaznenog prava.

Ova objava ne namjerava dirati upotrebu precedenata na mjestima različitim od ove Kuće.

(LLLR 1966,2, str.151)

E.P.

Promjena pravila precedenata u Engleskoj

S obzirom na neobično veliku važnost koju gornja objava ima za englesko pravo donosimo je u prijevodu.

Poznato je da se "common law" razvijao na temelju precedenata. Pitanje da li su vrhovne sudske instance vezane ili nisu vezane za svoje vlastite precedente nije bilo odlučno riješeno u Engleskoj do razmjerno vrlo kasnog vremena. Tek 1393. je u presudi Kuće lordova u London Street Tramways v. London County Council zauzeto stajalište da je Kuća lordova vezana za svoje precedente i da ih ne može mijenjati. Apelacioni sud je za djelovanje vlastitih precedenata na njega samoga, zauzeo isto stajalište tek 1944. u Young v. Bristol Aeroplane Co. Isto je tako poznato da Sudski odbor Tajnog savjeta (vrhovnog suda za one države koje su nastale iz dominiona i kolonija i koje su tu njegovu nadležnost zadržale, kao i za zavisna područja) nije vezan vlastitim precedentima. Konačno Vrhovni sud SAD također nije vezan vlastitim precedentima. Međutim i ove vrhovne instance odstupaju od svojih precedenata samo na temelju vrlo jakih razloga, a s druge strane i onda kad se od precedenata ne odstupaju ostaju na raspolaganju još druga sredstva: naime distinguiranje ranijeg casusa na temelju njegovih osobitosti, ili pak njegova interpretacija u restriktivnom ili ekstenzivnom pravcu. Ipak je stroga doktrina precedenata, kako ju je Kuća lordova uvela 1393, znatno ograničila mogućnosti sudova da razvijaju pravo. U času kad je ta doktrina prihvaćena, bila je Kuća lordova još ekviparirani zakonodavni faktor Zastupničkoj kući. U međuvrijeme se taj odnos sasvim izmijenio i prema tome je otpala opasnost da bi se iz pravotvorne uloge mijenjanja precedenata zaključivalo da je Kuća lordova uzurpirala preponderantnu zakonodavnu ulogu. (Podsjećamo da suci Kuće lordova sude po poslovniku Kuće lordova i djeluju u njeno ime, a njima na čelu stoji Lord kancelar koji je ujedno i predsjednik Kuće lordova.) Stoga je sada Lord kancelar mogao objaviti sudačko stajalište Kuće lordova o primijenjenom stavu prema vlastitim precedentima, a bez otpora ili nepovoljne kritike. Ograničenja za njihovo mijenjanje, navedena u tekstu izjave, pokazuju da će Vrhovni sud Engleske biti najslobodniji na području vanugovorne odgovornosti, bračnog prava i na području proceduralnih precedenata (napose dokaznog postupka). Ovo proizlazi iz rezerve da će se kod odstupanja od precedenata držati na umu "opreznost da se poremeti temelj na kojem su ugovori..... učinjeni". Stoga će se vjerojatno ta provjera precedenata rjeđe vršiti na području prava ugovornih obveza, trusta, kao i interpretacije fiskalnih propisa. Međutim rezerva o tome da se pravilo precedenata mijenja samo u Kući lordova ostavlja otvorenim pitanjem što će biti s precedentima Apelacionog suda. Ima naime vrlo mnogo pravnih pitanja koja su riješena precedentima Apelacionog suda, jer odnosna

pitanja nisu nikada postavljena pred Kuću lordova. Ipak i ti precedenti mogu djelovati u sličnom smislu kao i oni Kuće lordova, naime u pravcu skućivanja razvoja prava. Nije pak jasno da li rezerva Kuće lordova znači da Apelacioni sud ne bi trebao mijenjati svoje pravilo (koje je bilo 1946. s odobravanjem spomenuto u Kući lordova) bez pristanka Kuće lordova, ili pak samo znači da precedenti Kuće lordova ostaju na snazi za niže instancije, a da one svoje stajalište prema vlastitim precedentima mogu odrediti samostalno.

Svakako je promjena pravila precedentata u Engleskoj skoro od jednakog značenja kao i najavljena kodifikacija prava u velikom broju materija. Medjutim tek u nekoliko slijedećih godina će se vidjeti u kojoj mjeri i na koji način će Kuća lordova upotrebljavati pravo koje je vratila svojim vijećima.

E.P.

ENGLESKI APELACIONI SUD

Presuda od 13.X 1966.

Mackender Hill and White c/a
Feldia A.G., Ch.Brachfeld and
Sons S.A. and Diamil S.R.L.

Klauzula o nadležnosti suda - Opstojnost ugovora je pretpostavka za njenu valjanost - Ako je sporazumom stranaka ugovorena primjena prava određene države, pa je ugovorena i nadležnost suda te države, taj sud je forum conveniens - U takvom slučaju engleski sud neće prihvatiti nadležnost u sporu

Tužitelji-osiguratelji zaključili su s trima inozemnim pravnim osobama (sa sjedištima u Italiji, Belgiji i Švicarskoj) osiguranje dragulja za 450.000.- funti uz premiju od 4.675.- funti godišnje, a u tom ugovoru bila je sadržana i klauzula o primjenljivom pravu i o nadležnosti suda ovog sadržaja: "Unatoč tomu što je ova polica načinjena u Londonu (Engleska) ova polica će biti isključivo podvrgnuta belgijskom pravu i svi sporovi koji bi iz nje nastali bit će isključivo podvrgnuti belgijskoj sudbenosti s time što je uglavljeno da svi pozivi, tužbe i postupci koji imaju biti dostavljeni osigurateljima radi te sudske nadležnosti budu smatrani pravilno dostavljeni ako su upućeni njima i uručeni im brigom Lloydovog agenta u Antwerpenu...". Osigurani slučaj navodno je nastupio u Napulju krađom 43.000.- funti dragulja. Osiguranci su tužili pred belgijskim sudom, a osiguratelji su pred engleskim sudom ustali tužbom u kojoj tvrde da je ugovor ("void") ništav zbog protuzakonitosti ("illegality") radi toga što su draguljari-osiguranci navodno krijumčarili dragulje u Italiju, i što